

УДК 37.016+811.161.2
ББК 74.26+81.2УКР
У74

Автор:

Голобородько Є. П., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради, член-кореспондент НАПН України;
Голобородько К. Ю., доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г. Ф. Квітки-Основ'яненка Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;
Павлик О. А., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри змісту і методики початкового навчання Криворізького педагогічного інституту Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет»;
Мунтян С. В., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри слов'янських мов та методик їх викладання Херсонського державного університету;
Бондаренко І. А., учитель-методист, учитель української мови та літератури Херсонської спеціалізованої школи I–III ступенів № 24.

Рецензенти:

Плиско К. М., доктор педагогічних наук, професор;
Назаренко Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент.

Усі уроки української мови в 6 класі. II семестр / Є. П. Голобородько, К. Ю. Голобородько, О. А. Павлик, С. В. Мунтян, І. А. Бондаренко. — Х. : Вид. група «Основа», 2014. — 295, [9] с. — (Серія «Усі уроки»).

ISBN 978-617-00-2171-7

У посібнику вміщено всі уроки української мови для II семестру 6 класу, які розроблено за новою програмою, затвердженою Міністерством освіти і науки України (автори — Г. Т. Шелехова, М. І. Пентиліук, В. І. Новосьолова, Т. Д. Гнаткович, Н. Б. Коржова, К. В. Таранік-Ткачук, 2012 р.). Розробки уроків характеризуються поєднанням комунікативно-діяльнісного, соціокультурного принципів і принципу практичної спрямованості, відповідають сучасним досягненням теорії і практики навчання української мови й розвитку мовлення.

Для вчителів української мови та літератури загальноосвітніх шкіл, ліцеїв та гімназій, студентів філологічних факультетів педагогічних університетів.

УДК 37.016+811.161.2
ББК 74.26+81.2УКР

ISBN 978-617-00-2171-7

© Голобородько Є. П., Голобородько К. Ю.,
Павлик О. А., Мунтян С. В.,
Бондаренко І. А., 2014
© ТОВ «Видавничка група «Основа», 2014

Морфологія. Орфографія. Іменник

УРОК № 57

ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ ПЕРШОЇ ВІДМІНИ

Мета:

- **навчальна:** пояснити особливості відмінювання іменників першої відміни, формувати вміння самостійно відмінювати такі іменники, визначати орфограми у відмінкових закінченнях іменників першої відміни та пояснювати їх за допомогою відповідних орфографічних правил;
- **розвивальна:** розвивати вміння школярів працювати колективно та самостійно; логічне мислення, творчу уяву; мовленнєві навички;
- **виховна:** виховувати інтерес до української мови, традицій українського народу.

Внутрішньопредметні зв'язки: синтаксис, орфографія, лексикологія.

Міжпредметні зв'язки: мова, література, українознавство.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. МОТИВАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ І ЗАВДАНЬ УРОКУ

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

1. Словниковий диктант

- ▶ Запишіть іменники під диктовку. Поясніть орфограму.

Чорнозем, носоріг, горицвіт, пройдисвіт, півколо, півмісяць, пів-аркуша, півгодини, півдюжини, півкарбованця, пів'яблука.

2. Лінгвістичне дослідження

- ▶ Провідмініяйте зазначені іменники. Виділіть закінчення. Зробіть висновок про відмінкові закінчення іменників першої відміни. Калина, земля.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота за підручником

До першої відміни належать іменники жіночого, чоловічого та спільного роду з закінченням *-а (я)* у називному відмінку однини: *жінк-а, Полтав-а, Микол-а, земл-я, мрі-я, Ілл-я*.

Залежно від якості приголосного в кінці основи іменники I відміни поділяються на три групи:

Кінцевий приголосний основи	Група	Приклади
Твердий не шиплячий	тверда	рук-а, сосн-а, Микол-а
Твердий шиплячий	мішана	миш-а, площ-а
М'який	м'яка	мрі-я, Марус-я, судд-я

2. Розподільний диктант

- ▶ Розподіліть іменники на стовпчики відповідно до відмін.

Панна, зброяр, Ольга, груша, левеня, туша, калоша, красуня, здобич, господиня, лігво, молодиця, чаєня, коровай, товща, красень, чорнило, глуш, далеч, північ, козеня, лукавство, Микита, лелеченя.

3. Робота з текстом

- ▶ Прочитайте текст. Визначте тип і стиль мовлення. Дайте назву.

Зайчєня сиділо під молодою ялиною і, здавалося, тремтіло від ранкової прохолоди. На галявинах сонце вже випило росу, а в затінку ще ховалися нічні волохаті тумани, з гушавини віяло сирістю, і на травах блискучими намистами звисали прозорі капельки.

Воно прищурило довгі вушка і притиснулося всім тільцем до землі, густо всипаної опалими хвоїнками. Сіра грудочка — та й годі! Гарно замаскувалося. М'яка його шубка зовсім не помітна була на торішній глиці, серед рудої трави. І діти, які йшли лісовою стежиною, може, й не побачили б звірятка, якби не блиснули його великі очі. Наче два ліхтарики затаїлися під деревцем (*За С. Мацюцьким, 95 сл.*).

- ▶ Запишіть перше речення. Зробіть його синтаксичний розбір. Випишіть два іменника, зробіть їх морфологічний розбір.
- ▶ З першого абзацу выпишіть іменники першої відміни. Визначте відмінок, виділіть закінчення.

4. Диктант

- ▶ Підкресліть іменники першої відміни, визначте відмінок кожного, виділіть закінчення.

Тихе, заховане у вербах і калинових кущах село Василівка на Полтавщині. Рідне село Василя Сухомлинського. Простора школа з великими вікнами. Сонячний клас — знаний і любий йому, як рідна хата. Двадцять пар дитячих очей дивляться на нього допитливо й ждуть, що скаже оцей учитель, син тітки Оксани. Він розповідав їм про школу, у якій сам учився, і про село своє, і про землю, на якій вони живуть, і про славу давню й новітню. І діти, може, вперше відчули гордість за те, що вони народились і живуть саме на цій землі (*З журналу*).

V. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Усна робота

- ▶ Визначте відмінок іменників. Назвіть закінчення.

Виписки, копії, площі, суніцею, площу, виписку, площа, площею.

- ▶ У яких випадках точно визначити відмінок не вдалося? Чому?

2. Творча робота

- ▶ Поставте іменники у формі давального відмінка однини.
- ▶ Укажіть приголосні, що чергуються.

Ольга, ріка, лисичка, Марічка, дочка, свекруха, муха.

3. Ігрова хвилинка «Граматична естафета»

- ▶ По рядах, ланцюжком, провідмініайте іменники.

Книжка, машина, перемога, родина, фабрика, тиша, дружина, вдача.

VI. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Практична робота

- ▶ Перепишіть, заповнюючи пропущені місця іменниками першої відміни. Визначте відмінок.

1. ... мала, а й та працює. (*Бджола*) 2. Без діла слабіє ... (*сила*). 3. Без охоти нема ... (*роботи*). 4. Без ... (*сокири*) не тесляр — без ... (*голки*) не кравець. ... говори, а ... роби! (*Губами, руками*) 5. Для нашого Федота не страшна ... (*робота*) 6. Добрий початок — ... діла. (*половина*). 7. Маленька ... краща за велике безділля (*праця*).

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Рефлексія

- ▶ Що вам сподобалося робити на уроці? Який настрій у вас після уроку?

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ (НА ВИБІР)

- ▶ Виконайте вправу з підручника.
- ▶ Провідмінійте три іменники першої відміни. Запишіть 3–5 прислів'їв з іменниками першої відміни, визначте відмінок.

УРОК № 58

ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ ДРУГОЇ ВІДМІНИ

Мета:

- **навчальна:** пояснити особливості відмінювання іменників другої відміни, формувати вміння самостійно відмінювати такі іменники, визначати орфограми у відмінкових закінченнях іменників другої відміни та пояснювати їх за допомогою відповідних орфографічних правил;
- **розвивальна:** розвивати вміння школярів працювати колективно та самостійно; логічне мислення, творчу уяву; мовленнєві навички;
- **виховна:** виховувати інтерес до української мови, традицій українського народу.

Внутрішньопредметні зв'язки: синтаксис, орфографія, лексикологія.

Міжпредметні зв'язки: мова, література, українознавство.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

ІМОТИВАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ Й ЗАВДАНЬ УРОКУ

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

1. Розподільний диктант

- ▶ Розділіть іменники на стовпчики відповідно до відмін.

Робітник, кров, студент, любов, курча, море, земля, партія, машина, весілля, ім'я, квітка, годинник.

2. Диктант по пам'яті

- ▶ Прочитайте уважно текст упродовж двох хвилин. Запишіть його по пам'яті. Перевірте. Поясніть помилки.

Звечоріло. Ніч заходить,
Місяць з хмари не виходить,
Ані зіроньки немає,
Тільки сніг кругом біліє.
Ось схопилась хуртовина,
Закрутилася долина,
І кипить мороз у полі —
На просторі та на волі.

Яків Щоголів

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота з текстом

- ▶ Прочитайте текст. Визначте тип і стиль мовлення. Дайте назву.

Тієї ночі випав густий лапатий сніг і княжна Варвара ніяк не могла збагнути, чого це в її завжди напівтемній кімнаті стало якось незвично світло й біло-біло. Лише коли підвелася з ліжка, зрозуміла, що трапилось.

Усе надворі: і земля, і дерева, і кущі, і ближній шлях, і далеке озеро зливалися в сліпучій яскравості. Лише будівлі проступали з тієї загальної білизни, проривали гострими верхами товсте пухнасте покривало снігу.

На тому безкрайньому засніженому просторі особливо виразно виднілась якась чорна рухлива цятка, що ледь помітно пересувалася від греблі берегом озера. Здається, то була людина. Але хто б міг бродити так рано серед заметів? Звичайно, упізнати подорожнього було неможливо, хоч би як пильно придивлятися. Проте якимсь іншим чуттям, не зором, а швидше серцем Варвара здогадалася, що то був Шевченко (*В. Дарда, 203 сл.*).

- ▶ Запишіть перше речення другого абзацу. Зробіть його синтаксичний розбір. Випишіть два іменники, зробіть їх морфологічний розбір.
- ▶ З тексту випишіть іменники другої відміни. Визначте відмінок, виділіть закінчення.

2. Робота з підручником

II відміна

До другої відміни належать іменники чоловічого роду з кінцевим приголосним та *-й* або з закінченням *-о*, *-е* (*товариш, вирій*,

батько, Дніпро, дідище), а також іменники середнього роду на *-о, -е, -я* (*око, море, знання*), крім тих, що при відмінюванні набувають суфіксів *-ат-, -ят-, -ен-* (*лошати, теляти, племені*).

Кінцевий приголосний основи	Група	Приклади
на <i>-ар, -ер, -ир, -ор, -яр</i>	тверда	базар, інженер, жир
□ твердий приголосний, крім шиплячих; □ іменники чоловічого роду, основа яких закінчується на м'який приголосний; □ іменники середнього роду □ іменники, що закінчуються на <i>-ар, -ир</i> та ненаголошені і в множині	м'яка	очерет, лист, срібло учень, січень, хміль узлісся, поле, горе вівчар, кобзар, кобзарі
□ іменники, основа яких закінчується на шиплячий; □ іменники чоловічого роду з суфіксом <i>-яр</i>, що означають професію чи рід занять, і наголосом у непрямих відмінках на закінченні	мішана	чабрець, плач, дощ газетяр, тесляр, песняр

2. Розподільний диктант

- ▶ Розподіліть іменники другої відміни на стовпчики відповідно до групи.

Прапор, маляр, столяр, вікно, сонце, бажання, щавель, чабрець, різьбяр, плече, дворище.

- ▶ Наведіть власні приклади до кожного стовпчика.

V. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Усна робота

- ▶ Визначте відмінок іменників. Назвіть закінчення.

Степів, степам, батька, степом, батьків, степу, степові, степи, степе, батьку.

2. Творча робота

- ▶ Поставте іменники у формі давального й орудного відмінків однини й множини. Виділіть закінчення.

Обрій, скрипаль, Івась, життя, полум'я, якір, лобур, зброяр, повістяр, масаж.

3. Ігрова хвилинка «Граматична естафета»

- ▶ По рядах, ланцюжком, провідніняйте іменники.
Автор, місто, місце, край, аркуш, Львів, Дністер.

VI. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Практична робота

- ▶ Перепишіть, заповнюючи пропущені місця іменниками другої відміни. Визначте відмінок.

1. На ... дивись, як родить, а на ..., як робить (дерево, чоловік). 2. На охочого робочого ... знайдеться (діло). 3. Не ... красить чоловіка, а ...місце (місце, чоловік). 4. Недарма говориться, що ... .. боїться (діло, майстра).

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Рефлексія

- ▶ Оцініть свої знання з теми, закінчивши речення.
  - Я добре знаю ...
  - У мене добре виходить ...
  - Труднощі у мене виникають, коли ...
  - Я ще не вмію ...

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ (НА ВИБІР)

- ▶ Виконайте вправу з підручника.
- ▶ Провідніняйте три іменники другої відміни.
- ▶ Запишіть 3–5 прислів'їв з іменниками другої відміни, визначте відмінок.

УРОК № 59

**ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ
В РОДОВОМУ ВІДМІНКУ****Мета:**

- **навчальна:** поглибити знання учнів про відмінювання іменників, пояснити особливості відмінювання іменників чоловічого роду в родовому відмінку, формувати вміння відмінювати подібні іменники, виділяти їхні відмінкові закінчення, визначати орфограми в відмінкових закінченнях;
- **розвивальна:** розвивати логічне мислення, сприяти збагаченню словникового запасу учнів;
- **виховна:** виховувати пошану до майстрів художнього слова.

Внутрішньопредметні зв'язки: орфографія, пунктуація.

Міжпредметні зв'язки: мова, література, українознавство.

Тип уроку: урок закріплення вивченого матеріалу.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ**II. МОТИВАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.
ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ Й ЗАВДАНЬ УРОКУ****III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ****1. Комунікативний практикум**

- ▶ Дайте відповіді на запитання.
- ▼ Що таке іменник? Що він означає?
- ▼ Охарактеризуйте постійні граматичні ознаки іменника.
- ▼ Які іменники належать до I відміни?
- ▼ Які іменники належать до II відміни?
- ▼ На які групи поділяються іменники II відміни?

2. Словниковий диктант

- ▶ Запишіть слова, поясніть орфограми.

Зерно, широкий, шелестіти, мережити, зимовий, пекти, дерево, шептати, червень, пеньок, пшениця, вересень, веселощі, синенький, берегти, сивина.

3. Лінгвістичне дослідження

- ▶ Прочитайте текст. Випишіть іменники другої відміни чоловічого роду в родовому відмінку.

Під яскравим ранковим сонцем, під зовсім чистим небом від берега і до молочно-синьої смужки небосхилу гойдалося море. Від дужого й пружного вітру вода моря швидко змінювала свої кольори, немовби вона освітлювалася знизу різнобарвними вогнями (*З часопису*).

- ▶ Які закінчення мають ці іменники?

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота з підручником

2. Робота з текстом

- ▶ Прочитайте текст. Визначте тип і стиль мовлення.

У печі палав вогонь і червоними язиками лизав челюсті. У маленькій хаті було поночі, по кутках стояли діди. На постелі лежала слаба жінка й стогнала. Се Харитинина мати.

Шість тижнів поминуло, як помер її чоловік, батько Харитини, і відтоді бідна вдова тужить та слабує, а оце вже другий день, як зовсім злягла. Злягла саме в жнива, у гарячий час, коли всі, хто вміє жати, подались на ниву збирати хліб. І вдовине жито поспіло, та нема кому його жати; сиплеться стигле зерно на землю, а вдова лежить недужа: тяжка слабість спутала руки й ноги, прикувала до постелі... Лежить бідна мати Харитинина та б'ється з думами... (*За М. Коцюбинським*)

- ▶ Випишіть іменники з першого абзацу. Визначте відмінок, виділіть закінчення.

3. Граматична робота

- ▶ Поставте наведені іменники в родовому відмінку. Виділіть закінчення.

Сад, дуб, ясен, ведмідь, стіл, Київ, Париж, Донець, метр, понеділок, іменник, радіус, водень, віск, борщ, очерет, комиш, ячмінь, завод, палац, абзац, землетрус, гнів, жаль, роман, нарис, волейбол, краков'як, рукопис, Дон, Китай.

- ▶ Складіть два речення з цими іменниками.

V. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Усна робота

- ▶ Наведені іменники поставте в знахідному та орудному відмінку.

Автор, репетитор, шахтар, вугляр, лектор, лікар, кесар, рицар, архітектор, косар, гусяр, екземпляр, табір, дояр, старовір, тренажер, яр, козир, пастор, аптекар, бондар, семафор.

2. Диктант-переклад

- ▶ Перекладіть і запишіть. Знайдіть іменники другої відміни, визначте їхній відмінок.

В гостиную втащили большую елку. Дерево подняли, и оно оказалось таким высоким, что нежно-зеленая верхушка согнулась под потолком.

От ели веяло холодом, но понемногу ветви ее оттаяли, распушились, и по всему дому запахло хвоей. Дети принесли деревянные коробки с украшениями, достали фонарики с цветными слюдяными окошечками, большую звезду. Но игрушек все равно было мало. Пришлось клеить фунтики, золотить орешки, привязывать к пряникам серебряные веревочки. Просидели весь день. Затем подставили к елке стулья и стали ее убирать. Елку украсили, окутали искусственной золотой паутиной, повесили стеклянные бусы и вставили свечки в цветные защипочки... (За О. Толстим).

VI. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Практична робота

- ▶ Підкресліть іменники другої відміни, визначте відмінок, виділіть закінчення.

1. Мов горнятко, хмару смуглолицю місяць взяв червоним рога-чем, підійма над вогнищем зірниці, що пала на сході кумачем (І. Хоменко). 2. Запах чебрець осіннім запахом, облитий вранішнім дощем (М. Драй-Хмара). 3. Ляц зустрівся з ляцем й вгостив його ляцем (Є. Гуцало). 4. Хто вродився вовком, саме тому не бути ні бараном, ні цапом. 5. Краще битися орлом, ніж існувати зайцем. 6. На свиню хоч сідло надінь, а конем не буде. 7. Не лякай щуку морем, а голого горем. Будь сильним духом, а не теплим кожухом. 8. Його й у ступі товкачем не влучиш. 9. Ми до них із серцем, а вони до нас з перцем (Нар. творчість).

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

1. Лінгвістична гра «Будь уважним»

- ▶ Підніміть ліву руку, якщо іменник належить до другої відміни. Дуб, вага, козак, любов, брат, гиря, дівча, молодець, річ, дядя, князь, розкіш, парубок, Довбуш, воевода, Явтух, лоша, теля, сторож.

2. Рефлексія

- ▶ Складіть діалог на тему «Що треба знати про відміни іменників?»

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ (НА ВИБІР)

- ▶ Виконайте вправу з підручника.
- ▶ Складіть монологічне висловлювання на тему «Відміни іменників».

УРОК № 60

БУКВИ -А(-Я), -У(-Ю) В ЗАКІНЧЕННЯХ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ II ВІДМІНИ

Мета:

- **навчальна:** повторити й поглибити знання учнів про іменник як частину мови; з'ясувати правила правопису -а (-я), -у (-ю) в закінченнях чоловічого роду II відміни однини; формувати вміння знаходити іменники другої відміни в тексті, визначати їх роль у реченні;
- **розвивальна:** розвивати творчі вміння використання іменників у власних висловлюваннях; навички складання усного монологічного висловлювання;
- **виховна:** виховувати уважність, чуйність, спостережливість за явищами природи.

Внутрішньопредметні зв'язки: орфографія, пунктуація, лексикологія, морфеміка.

Міжпредметні зв'язки: мова, література, українознавство.

Тип уроку: урок закріплення вивченого.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. МОТИВАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ І ЗАВДАНЬ УРОКУ

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

1. Перевірка домашнього завдання

2. Словниковий диктант

- ▶ Запишіть слова, поясніть орфограми.

Сім'я, немовля, ім'я, дев'ять, морквяний, м'ята, реп'ях, солов'ї, черв'як, п'ятниця, п'явка, мавпячий, любов'ю, цвях, кров'ю, в'юн, теля, щеня, матір'ю, буряк, комп'ютер.

Зміст

МОРФОЛОГІЯ. ОРФОГРАФІЯ. ІМЕННИК	7
<i>Урок № 57</i> Відмінювання іменників першої відміни	7
<i>Урок № 58</i> Відмінювання іменників другої відміни	10
<i>Урок № 59</i> Відмінювання іменників чоловічого роду в родовому відмінку	14
<i>Урок № 60</i> Букви <i>-а(-я), -у(-ю)</i> в закінченнях іменників чоловічого роду II відміни	17
<i>Урок № 61</i> Кличний відмінок іменників першої та другої відміни	21
<i>Урок № 62</i> Відмінювання іменників III–IV відмін	24
<i>Урок № 63</i> Урок розвитку комунікативних умінь № 14. Усний твір-оповідання за жанровою картиною	28
<i>Урок № 64</i> Урок розвитку комунікативних умінь № 15. письмовий твір-опис природи за картиною в художньому стилі	34
<i>Урок № 65</i> Букви <i>е, и, і</i> в суфіксах <i>-инн(я), -інн(я), -енн(я), -ин(а), -інь, -ен(я), -ечок, -ечк, -ичок, -ичк, -ив(о), -ев(о)</i>	38
<i>Урок № 66</i> Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини	42
<i>Урок № 67</i> <i>Не</i> з іменниками	47
<i>Урок № 68</i> Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові	50
<i>Урок № 69</i> Правопис складних іменників	55
<i>Урок № 70</i> Тематична контрольна робота № 4. Контрольний тест	60
ПРИКМЕТНИК	64
<i>Урок № 71</i> Прикметник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль	64
<i>Урок № 72</i> Група прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні	67

Урок № 73	Перехід прикметників з однієї групи в іншу. Повні й короткі форми прикметників	72
Урок № 74	Урок розвитку комунікативних умінь № 16. Письмовий докладний переказ тексту художнього стилю з творчим завданням (опис природи)	77
Урок № 75	Ступені порівняння якісних прикметників	79
Урок № 76	Творення вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників	83
Урок № 77	Прикметники твердої і м'якої групи	88
Урок № 78	Творення прикметників. Перехід прикметників в іменники. Морфологічний розбір прикметників ...	91
Урок № 79	Відмінювання прикметників твердої і м'якої груп ...	95
Урок № 80	Написання прикметників із суфіксами <i>-еньк</i> , <i>-есеньк</i> , <i>-ісіньк</i> , <i>-юсіньк</i> , <i>-ськ</i> , <i>-цьк</i> , <i>-зьк</i>	99
Урок № 81	Букви <i>е</i> , <i>о</i> , <i>и</i> в прикметникових суфіксах <i>-ев(-ев-)</i> , <i>-ов(-йов-, -ьов-)</i> , <i>-ин</i> , <i>-ін</i> , <i>-ичн</i>	101
Урок № 82	Урок розвитку комунікативних умінь № 17. Усний докладний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами опису природи	105
Урок № 83–84	Урок розвитку комунікативних умінь № 18. Контрольний письмовий вибірковий переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами опису природи	108
Урок № 85	Зміни приголосних при творенні відносних прикметників за допомогою суфіксів <i>-ськ</i> , <i>-ств (о)</i> , <i>-цьк</i> , <i>-цтв (о)</i> , <i>-зьк</i> , <i>-зтв (о)</i> , <i>-ин</i>	111
Урок № 86	Написання <i>не</i> з прикметниками	114
Урок № 87	Написання <i>-н</i> і <i>-нн</i> у прикметниках	117
Урок № 88	Написання складних прикметників разом і через дефіс	120
Урок № 89	Написання прізвищ прикметникової форми	123
Урок № 90	Написання прізвищ прикметникової форми	127
Урок № 91	Тематична контрольна робота № 5	129
ЧИСЛІВНИК		133
Урок № 92	Числівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль	133
Урок № 93	Числівники кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) і порядкові	139

<i>Уроки № 94–95</i>	Урок розвитку комунікативних умінь № 19. Контрольний письмовий твір-роздум про вчинки людей на основі власних спостережень і вражень у художньому стилі	145
<i>Урок № 96</i>	Числівники прості, складні і складені. Написання складених числівників	149
<i>Урок № 97</i>	Відмінювання кількісних числівників	154
<i>Урок № 98</i>	Відмінювання кількісних числівників (система вправ)	159
<i>Урок № 99</i>	Буква ь на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках. Уживання кількісних числівників з іменниками	165
<i>Урок № 100</i>	Відмінювання порядкових числівників. Написання разом порядкових числівників з <i>-тисячний</i>	168
<i>Урок № 101</i>	Відмінювання порядкових числівників (система вправ)	172
<i>Урок № 102</i>	Творення числівників. Морфологічний розбір числівників	178
<i>Урок № 103</i>	Урок розвитку комунікативних умінь № 20. Усне повідомлення на лінгвістичну тему в науковому стилі	183
<i>Урок № 104</i>	Контрольна робота. Контрольний диктант. Контрольне аудіювання тексту художнього стилю (тестові завдання)	188
ЗАЙМЕННИК		195
<i>Урок № 105</i>	Займенник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль	195
<i>Урок № 106</i>	Розряди займенників за значенням	200
<i>Урок № 107</i>	Особові займенники, їх відмінювання. Зворотний займенник <i>себе</i>	205
<i>Урок № 108</i>	Урок розвитку комунікативних умінь № 21. Замітка в газету типу роздуму про вчинки людей ...	212
<i>Урок № 109</i>	Відносні й питальні займенники, їх відмінювання ...	217
<i>Урок № 110</i>	Заперечні й неозначені займенники, їх відмінювання	221
<i>Урок № 111</i>	Правопис заперечних займенників	227
<i>Урок № 112</i>	Написання разом і через дефіс неозначених і заперечних займенників. Написання займенників з прийменниками окремо	232

Урок № 113	Урок розвитку комунікативних умінь № 22. Складання й розігрування діалогів відповідно до запропонованої ситуації спілкування	237
Урок № 114	Присвійні, вказівні й означальні займенники, їх відмінювання. Приставний н у формах особових і вказівних займенників	242
Урок № 115	Уживання займенників для зв'язку речень у тексті. Засвоєння фразеологізмів, прислів'їв, крилатих висловів, до складу яких входять займенники. Морфологічний розбір займенників	246
ПОВТОРЕННЯ В КІНЦІ РОКУ		252
Урок № 116	Перехід з однієї частини мови в іншу (займенника в іменник і частку, числівника й прикметника в займенник)	252
Урок № 117	Контрольна робота № 6 з теми «Займенник» (тестові завдання)	258
Урок № 118	Узагальнення й систематизація вивченого з лексики	263
Урок № 119	Узагальнення й систематизація вивченого зі словотвору й орфографії	268
Урок № 120	Урок розвитку комунікативних умінь № 23. Письмовий твір-оповідання на основі побаченого	274
Урок № 121	Узагальнення й систематизація вивченого з морфології та орфографії	279
Урок № 122	Підбиття підсумків за рік	285